

کارگران ، ستون پایدار مقاومت و اعتراض

گزارش سالانه کارگری بنیاد رسانه‌ای زمانه

شماره ۶

سال ۱۴۰۲

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۶	نگاه کلی
۸	اعتراض‌های کارگری
۱۷	سرکوب
۲۱	کارگران مهاجر
۲۲	کودکان کار
۲۳	کارگران غیررسمی
۲۴	ایمنی کار

سالنامه کارگری

کارگران، ستون پایدار مقاومت و اعتراض

گزارش سالانه کارگری بنیاد رسانه‌های زمانه

شماره ۶

۲۰۲۳ / ۱۴۰۲

درباره گزارش‌های کارگری زمانه

زمانه در شش سال گذشته بیست و هفت خبرنگار کارگری (هر دو ماه یا سه ماه یک بار)، و چندین خبرنگار ویژه (در مورد پرستاران، سرکوب مزدی، کارگران پیمانی صنعت نفت، معلمان و سرکوب فعالیت‌های صنفی، و سوخت‌بران بلوچ) و پنج سالنامه کارگری به زبان‌های فارسی و انگلیسی منتشر کرده است.

آنچه پیش رو دارید ششمین سالنامه کارگری زمانه است که مسائل مربوط به حقوق کارگران را در بازه زمانی حدودی ۲۰۲۳/۱۴۰۲ در برمی‌گیرد.

برای دریافت گزارش‌ها و خبرنگارهای کارگری به [صفحه ویژه حقوق کارگران در زمانه](#) مراجعه کنید.

مقدمه

جنبش «زن، زندگی، آزادی» در ماه‌های پایانی سال ۲۰۲۲ جنبش کارگری ایران را تحت تأثیر قرار داد. کارگران غیررسمی و حاشیه‌نشین از اصلی‌ترین نیروهای درگیر در اعتراض‌های خیابانی بودند.

حکومت در واکنش به اعتراض‌ها چهار کارگر به نام مجیدرضا رهنورد (کارگر میوه فروشی)، محمد حسینی (کارگر مرغداری)، محسن شکاری (کارگر کافه) و مهدی کرمی (کارگر ساختمانی) را اعدام کرد. صدها کارگر و فعال صنفی معلمان نیز در مناطق مختلف ایران بازداشت شدند.

در محیط‌های کارگری، به صورت ویژه در مناطق نفت خیز جنوب و در کارخانه ذوب آهن اصفهان، کارگران در همبستگی با معترضان دست به تجمع زدند. حکومت ده‌ها کارگر را در عسلویه بازداشت کرد. در ذوب‌آهن اصفهان نیز چندین کارگر را بازداشت کردند. معلمان هم که همبسته با معترضان از رفتن به کلاس درس خودداری کرده بودند در بسیاری از شهرها بازداشت شدند. ماشین سرکوب حکومت اگرچه با خشونت مرگبار توانست معترضان را از خیابان عقب براند و دایره کنترل امنیتی را تنگ‌تر کند، اما نتوانست از تداوم اعتراض‌های گسترده کارگران در سراسر ایران جلوگیری کند.

اصلی‌ترین عامل اعتراض کارگران در سال گذشته عبارت بودند از: روند فزاینده نرخ تورم که موجب کاهش قدرت خرید عمومی شد و سرکوب دستمزد در شورای عالی کار.

طی یک سال گذشته، میانگین قیمت کالا و خدمات بیش از ۴۰ درصد افزایش یافت. این رقم برای کالاهای خوراکی و مسکن بزرگتر بود. نرخ اجاره بهاء در برخی شهرهای پرجمعیت تا ۱۰۰ درصد افزایش یافت.

شورای عالی در غیاب نمایندگان تشکلهای مستقل کارگری، در حالی که سبد معیشت بزرگتر از ۱۸ میلیون تومان برآورد می‌شد، حداقل دستمزد را با رقمی کمتر از هشت میلیون تومان تصویب کرد. تشکلهای مستقل کارگری این مصوبه را اعلام جنگ با کارگران توصیف کردند.

تنش‌های منطقه‌ای و افزایش درگیری‌های لفظی ایران و ایالات متحده آمریکا بر سر برنامه‌های موشکی و هسته‌ای ایران، و همین‌طور تصویب تحریم‌های موسوم به «حقوق بشری» علیه حکومت ایران از سوی دولت‌های اروپایی، نرخ دلار را به عنوان یک کالای معیار افزایش داد. واردات مواد اولیه برای تولید کاهش یافت، و بنگاه‌های تولیدی متأثر از کاهش قدرت خرید با کاهش فروش روبرو شدند و اخراج کارگران فزونی گرفت.

مهاجران و به صورت ویژه مهاجران افغانستانی تحت تأثیر موج مهاجرت‌سبزی بر ساخته شده در رسانه‌های حکومتی شرایط دشوارتری را تجربه کردند. در چند شهر به سکونتگاه مهاجران حمله شد. مهاجران بیشتری از ایران اخراج شدند و سکونت افغانستانی‌ها در چند استان به صورت کامل ممنوع اعلام شد.

گسترده‌تر شدن فقر شمار کودکان بازمانده از تحصیل و به تبع آن کودکان کار را افزایش داد. دختران بیشترین جمعیت بازمانده از تحصیل بودند و هستند.

۱- سرکوب مزدی

در آخرین روز سال ۱۴۰۱ (مارس ۲۰۲۳) نتیجه نمایش «سه جانبه گرایی» در شورای عالی کار تمدید سرکوب مزدی کارگران برای یک سال دیگر بود. این شورا بدون حضور نمایندگان واقعی کارگران در شرایطی که سبد معیشت رقمی نزدیک به ۱۸ میلیون تومان و خط فقر حدود ۱۴ میلیون تومان برآورد شده بود، حداقل دستمزد را پنج میلیون و ۳۰۸ هزار و ۲۸۴ تومان تعیین کرد.^۱

شورای عالی کار سال‌ها است بدون حضور نمایندگان واقعی کارگران سرکوب مزدی را بر آنها تحمیل می‌کند. سه عضو کارگری این شورا از تشکلهای همسو با حاکمیت مانند خانه کارگر و شوراهای اسلامی کار یا انجمن‌های صنفی دولت ساخته انتخاب می‌شوند.

به رغم اینکه تشکلهای کارگری مستقل حداقل دستمزد تصویب شده در شورای عالی کار را اعلام جنگ علیه طبقه کار توصیف کرده و گفته بودند اعتراض گسترده‌ای را سازمان خواهند داد، اعتراض به حداقل دستمزد به چند تجمع کوچک و نامه‌نگاری با نهادهای حکومتی محدود ماند. اعضای تشکلهای کارگری حکومتی در شورای عالی کار تا آخرین ماه‌های سال ۲۰۲۳ همچنان ترمیم دستمزد را وعده کردند. شورای عالی کار اما حاضر به بازنگری در دستمزد نشد.

۲- اخراج

در سال ۲۰۲۳ معلمان معترض بیش از همه در معرض اخراج موقت و دائمی قرار گرفتند. اصلی‌ترین انگیزه‌های حکومت برای اخراج معلمان مشارکت آنها در اعتراض‌های صنفی و همچنین اعتراض به خشونت علیه معترضان و حضور نیروهای نظامی در مدارس و حمله شیمیایی سازمان یافته به مدارس بود.

ده‌ها کارگر مناطق نفتی جنوب هم به دلیل مشارکت در اعتراض به وضعیت معیشتی و به دلیل جو امنیتی در کارگاه‌ها از ورود به محل کار منع شدند.

مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی در دو گزارش فصلی درباره فضای کسب و کار و قدرت مدیران خرید، از کوچکتر شدن شاخص به‌کارگیری نیروی انسانی در واحدهای تولیدی تحت تأثیر کاهش فروش و رکود اقتصادی خبر داد. مرکز آمار جمهوری اسلامی اما ادعا کرد نرخ بیکاری به کمترین رقم در دو دهه اخیر رسیده است.

قراردادهای موقت و نداشتن تشکل صنفی (به‌ویژه به دلیل سرکوب حکومتی) اخراج کارگران را برای کارفرمایان تسهیل کرده است. در برخی موارد اخراج کارگران موجب خودکشی آنها شد.

۳- تأخیر در پرداخت دستمزد

کارگران در برخی مناطق بیش از یک سال دستمزد طلب دارند. کارگران شهرداری قربانیان ردیف اول تأخیر طولانی در پرداخت دستمزدها هستند. در شهرداری سی‌سخت به عنوان یک نمونه معوقه مزدی کارگران به بیش از ۱۳ ماه می‌رسد. تأخیر طولانی در پرداخت دستمزد بخش بزرگی از اعتراض‌های کارگری را در حالت تدافعی قرار داده است، به ویژه آنکه کارگران در بسیاری از واحدهای تولیدی و خدماتی با قراردادهای موقت سه ماهه مشغول به کارند و در خطر اخراج آنی قرار دارند.

۴- تبعیض و نابرابری

شکل‌های مختلف قرارداد و زنجیره پیمانکاران متعدد نابرابری و تبعیض در محیط‌های کارگری را افزایش داده است. کارگران مناطق نفتی که با چند شکل قرارداد مختلف کار می‌کنند، پرستاران و کادر درمان، معلمان، کارگران معدن، کارگران خدمات شهری از جمله گروه‌هایی بودند که خواهان رفع تبعیض مزدی و شرایط کار نابرابر شدند. دو گروه پرستاران و کارگران بخش انرژی بیشترین تبعیض دستمزد و شرایط کاری نابرابر را تجربه می‌کنند. تفاوت دستمزد برای کارگران قراردادی و رسمی انرژی به ۲۰ میلیون تا ۳۰ میلیون تومان می‌رسد.

۵- نرخ استثمار بالا

شرایط کاری سخت و دشوار مانند ساعت کار طولانی در برابر دستمزد اندک، حذف مزایای شغلی، نداشتن امکانات رفاهی، فقدان خوابگاه مناسب و غذای بدون کیفیت در محیط‌های کاری پروژه‌ای مانند پالایشگاه‌ها، پروژه‌های توسعه میادین نفت و گاز، بیمارستان‌ها و معادن موجب اعتراض کارگران در این بخش‌ها شد.

در مناطق نفت‌خیز نرخ استثمار به شدت بالا است و همین وضعیت موجب اعتراض‌های بیشتری شد. کادر درمان هم در برابر اضافه‌کار اجباری دستمزد اندکی دریافت می‌کند. پیامد این وضع افزایش مهاجرت پرستاران و پزشکان جوان به خارج از ایران است.

۶- سرکوب تشکلیابی

حکومت ایران به رغم اینکه در قانون کار انجمن‌های صنفی، مجمع نمایندگان کارگری را به رسمیت می‌شناسد از تشکلیابی کارگران در سازمان‌های مستقل جلوگیری می‌کند.

سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران و حومه، سندیکای کارگران نیشکر هفت‌تپه، شورای سازماندهی اعتراض‌های کارگران پیمانی نفت و گاز، مجمع نمایندگان کارگران شرکت نیشکر هفت‌تپه، اتحادیه آزاد کارگران و تشکل‌های صنفی معلمان در سراسر ایران از جمله تشکل‌های مستقل بودند که حکومت اعضای آن را بازداشت و زندانی و فعالیت آنها را غیرقانونی اعلام کرد.

اعتراض‌های کارگری

بازنشستگان

بازنشستگان تأمین اجتماعی به لحاظ فراوانی پربسامدترین اعتراض را داشتند. در کنار آنها بازنشستگان کشوری و لشکری که کارکنان رسمی بخش دولتی را شامل می‌شود، بازنشستگان شرکت مخابرات، بهداشت و درمان، صدا و سیما، وزارت نفت و صنایع فولادی هم دست به اعتراض خیابانی زدند.

اصلی‌ترین عامل اعتراض بازنشستگان تأمین اجتماعی، صنایع فولادی، و لشکری و کشوری موضوع همسان‌سازی حقوق بازنشستگان است. دولت سیزدهم در سال ۱۴۰۰ به بهانه کسری بودجه، لایحه دائمی شدن همسازی حقوق بازنشستگان را از مجلس پس گرفت و در ادامه تهاجم به معیشت و سلامت این گروه، افزایش سنوات اشتغال و سن بازنشستگی را در برنامه هفتم توسعه گنجانده. مجلس شورای اسلامی در آبان ۱۴۰۱ در بند الحاقی ماده ۷۹ قانون برنامه توسعه هفتم مصوب کرد که سنوات اشتغال در یک بازه زمانی سی ساله به مدت ۱۵۰ ماه - ۱۲ سال و شش ماه - افزایش یابد.^۲ جدول زیر گزیده‌ای از اعتراض‌های بازنشستگان در سال ۲۰۲۳ را نشان می‌دهد. علاوه بر آنچه که در جدول آمده، بازنشستگان بانک‌های دولتی و نیمه دولتی، بازنشستگان دانشگاه آزاد، و بازنشستگان صدا و سیما نیز حداقل یک مرتبه دست به تجمع زدند.

جدول شماره یک - گزیده‌ای از اعتراض‌های بازنشستگان در سال ۲۰۲۳

گروه معترض	شکل اعتراض	مطالبه	توضیح
تأمین اجتماعی	اعتراض هفتگی	افزایش حقوق همسان‌سازی حقوق حق درمان رایگان مشارکت بازنشستگان در هیئت مدیره شرکت‌ها عدم مداخله دولت در کانون‌های بازنشستگی	مجلس شورای اسلامی همسان سازی حقوق بازنشستگان را تصویب کرد. ^۳
صنایع فولادی ^۴	اعتراض هفتگی	افزایش حقوق همسان‌سازی حقوق توقف واگذاری دارایی‌های صندوق	
کشوری و لشکری ^۵	اعتراض هفتگی	افزایش حقوق برخوردراری از بیمه درمانی کامل تصویب و اجرای همسان‌سازی حقوق	
وزارت نفت ^۶	تجمع	مخالفت با ادغام صندوق‌های بازنشستگی	
مخابرات ^۷	تجمع هفتگی	اجرای تعهدات خریدار هنگام خریداری شرکت مخابرات پرداخت مزایای شغلی حذف شده	

جمعیت بازنشستگان تحت پوشش صندوق‌های مختلف حدود هفت میلیون نفر برآورد می‌شود

- ۲ [زمانه، ۲۸ آبان ۱۴۰۲](#)
- ۳ [زمانه، ۳۰ آبان ۱۴۰۲](#)
- ۴ [زمانه، ۱۴ آبان ۱۴۰۲](#)
- ۵ [زمانه، ۸ آبان ۱۴۰۲](#)
- ۶ [اتحادیه آزاد کارگران، ۱۲ آبان ۱۴۰۲](#)
- ۷ [زمانه، ۲۷ مهر ۱۴۰۲](#)

که تأمین اجتماعی و صندوق لشکری و کشوری بیشترین سهم را در پوشش بیمه‌ای دارند. نهادهای حکومتی در چند گزارش گفته‌اند که صندوق‌های دولتی، عمومی و نیمه دولتی مانند تأمین اجتماعی، لشکری و کشوری و صنایع فولادی به دلیل کاهش ضریب پوشش و درآمد در آستانه بحران قرار دارند. پرداخت نکردن بدهی دولت بابت تعهدات بیمه‌ای به این صندوق‌ها، به ویژه صندوق تأمین اجتماعی اصلی‌ترین عامل در ایجاد ناترازی بودجه بزرگترین صندوق بازنشستگی عمومی ایران است.

کارگران بخش انرژی

کارگران بخش نفت، گاز و پتروشیمی به دو گروه عمده تقسیم می‌شوند: کارگران رسمی و کارگران قراردادی.

کارگران رسمی که در استخدام وزارت نفت هستند دستمزدی تا چند برابر کارگران قراردادی دریافت می‌کنند. وزارت نفت اما در چند سال اخیر بخشی از خدمات رفاهی این گروه از کارکنان را کاهش داده است و در بودجه سالانه برای حقوق و پاداش آنها سقف تعیین شده است. همچنین مالیات بر درآمد آنها نیز افزایش یافته است. اعتراض کارکنان رسمی نفت در ماه‌های پایانی سال با هدف ایجاد فشار بر دولت و مجلس برای لغو سقف حقوق و پاداش و کاهش مالیات بر حقوق شدت گرفت.

کارگران قراردادی تحت پوشش قراردادهای متفاوتی چون حجمی، موقت سه ماهه، روزانه با پیمانکارهای متفاوت در پروژه‌های نفت و گاز مشغول به کارند. دامنه اعتراض این گروه از کارگران که از بخش خدمات نظافتی و رفاهی تا کارگران متخصص و تکنسین را در برمی‌گیرد، طی سال‌های اخیر گسترده‌تر شده است. در بهار ۲۰۲۳ کارگران قراردادی دور تازه‌ای از اعتراض را آغاز کردند. کارگران پیمانی نفت و گاز و پتروشیمی‌ها از نخستین روز اردیبهشت ماه دست به اعتصاب گسترده‌ای زدند. مهمترین خواسته کارگران که در سال‌های قبل نیز اعتصاب طولانی مدت را برای تحقق مطالبات خود پیش برده بودند، به شرح زیر اعلام شد:^۸

- افزایش فوری دستمزد به میزان ۷۹ درصد؛
- طرح ۲۰ روز کار / ۱۰ روز استراحت؛
- بهبود کیفیت خوابگاه‌ها و سرویس‌های رفت و آمد و غذا؛
- حذف شرکت‌های پیمانکاری؛
- حذف ۱۵ روز کار بدون مزد آزمایشی از قراردادها؛
- حذف بند منع اعتراض در قراردادها؛
- پرداخت به موقع دستمزد.

اعتصاب کارگران که با ترک محل کار همراه شد به بیش از ۱۰۰ کارگاه در پروژه‌های مختلف تسری یافت. عسلویه در استان بوشهر به دلیل استقرار پروژه‌های پرشمار نفت و گاز، و خوزستان به دلیل وجود پالایشگاه و پتروشیمی‌های پرشمار کانون‌های اصلی اعتصاب بودند.

نهادهای امنیتی که از سال ۱۴۰۱ با هدف پیشگیری از وقوع اعتراض‌های کارگری دست به اقدامات گسترده‌ای در جهت کنترل امنیتی پروژه‌ها زده‌اند، ۱۳ اردیبهشت از بازداشت شماری از «پیمانکاران متخلف» خبر دادند.

سخت‌ترین اسدی، مدیرعامل منطقه ویژه انرژی پارس، کارگران اعتصابی را تهدید کرد چنانچه ظرف یک هفته به محل کار بازنگردند، از کار اخراج و کارگران جدید جایگزین آنها می‌شوند.^۹ با وجود این

۸ [زمانه](#)، ۱ اردیبهشت ۱۴۰۲

۹ [زمانه](#)، ۱۳ اردیبهشت ۱۴۰۲

تهدیدها، کارگران به اعتصاب ادامه دادند. ۲۴ اردیبهشت، معاون امنیتی استانداری بوشهر، اعتصاب کارگران را به «جریان‌های خارج از کشور» منتسب کرد و از بازداشت هشت کارگر که در اعتصاب‌ها نقش داشته‌اند خبر داد و مدعی شد اعتصاب به پایان رسیده است.^{۱۰} شورای سازماندهی اعتراضات کارگران پیمانی نفت و گاز ۲۵ اردیبهشت در یک اطلاعیه ادعای پایان اعتصاب را تکذیب کرد.^{۱۱}

چهارم خرداد در ادامه پرونده‌سازی و برخورد امنیتی برای کارگران پروژه‌های نفت و گاز، خبرگزاری تسنیم به نقل از منابع آگاه امنیتی نوشت «دومین لیدر اعتصابات» در عسلویه بازداشت شده است.^{۱۲} تنها هویت یکی از کارگران بازداشت شده به نام سجاد خسروی تا به حال احراز شده است. کمیته پیگیری برای ایجاد تشکل‌های کارگری هم از «بازداشت» و «ربوده شدن» کارگران پیمانی نفت و گاز در محل کار خبر داد اما هویت هیچ یک از این کارگران را اعلام نکرد.^{۱۳}

اعتراض کارگران قراردادی/ پیمانی در ماه‌های بعد نیز ادامه داشت.

حکومت در حالی که مانع تشکلیابی کارگران نفت و گاز در عسلویه می‌شود، به گروهی از همسویان با حکومت اجازه داده است تشکل صنفی به نام کارگران صنایع گازی بوشهر را تأسیس کنند. در برخی دیگر از پالایشگاه‌ها، مانند پالایشگاه آبادان، دولت شورای اسلامی کار را تشکیل داد. شوراهاى اسلامی کار یکی از بازوهای دولت برای کنترل و سرکوب اعتراض کارگران از زمان انقلاب ۷۵۳۱ هستند.

کارکنان بخش درمان

نظام سلامت ایران تحت تأثیر خصوصی‌سازی گسترده و «برون سپاری» خدمات با بحران فزاینده روبرو است. تبعیض مزدی، پزشک‌سالاری، و شرایط کاری پرفشار، پرستاران و پزشکان جوان را با بحران‌های روانی روبرو می‌کند. یک معاون وزیر بهداشت و درمان فاش کرد طی سال ۱۴۰۲، ۱۶ رزیدنت خودکشی کردند.^{۱۴}

پرستاران هم از بحران‌های روانی ناشی از فشار کار رنج می‌برند. طی یک سال حداقل سه هزار پرستار از ایران مهاجرت کردند.^{۱۵} یک دلیل اصلی مهاجرت پرستاران کار طولانی در برابر دستمزد کم است. ایران با کمبود پرستار روبرو است اما سازمان برنامه و بودجه با استخدام پرستاران جدید مخالفت می‌کند و به همین دلیل نیز بیمارستان‌ها که به بنگاه‌ها تبدیل شده‌اند پرستاران را با قراردادهای موقت کمتر از سه ماه استخدام و آنها را به اضافه کار مجبور می‌کنند.

جدول زیر گزیده‌ای از اعتراض پرستاران و کادر درمان در سال ۲۰۲۳ را نشان می‌دهد. دامنه اعتراض پرستاران و کادر درمان از آنچه که در جدول آمده گسترده تر بود. استثمار بالا، دستمزد اندک و عدم ثبات شغلی از مهمترین علت‌های اعتراض این گروه بودند.

زمانه، ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۲	۱۰
زمانه، ۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۲	۱۱
زمانه، ۴ خرداد ۱۴۰۲	۱۲
زمانه، ۷ خرداد ۱۴۰۲	۱۳
فرارو، ۲۴ دی ۱۴۰۲	۱۴
زمانه، ۲۱ آبان ۱۴۰۲	۱۵

جدول شماره دو - گزیده‌های از اعتراض پرستاران و کادر درمان در سال ۲۰۲۳

گروه	مطالبه	شکل اعتراض
پرستاران ^{۱۶}	تبدیل قرارداد موقت به دائمی نظام عادلانه پرداخت دستمزد حذف اضافه کاری اجباری اجرای عادلانه تعرفه خدمات درمان	تجمع در شهرهای تهران، کاشان، آران، اراک، بیدگل، سنندج، فسا، رشت، صومعه سرا، کرمانشاه، اسلام‌آباد، سقز، دیواندره، خرم‌آباد، اهواز، اصفهان، شیراز و...
پرستاران کردستان ^{۱۷}	نارضایتی از تعرفه‌گذاری	تجمع و تحصن
پرستاران قزوین ^{۱۸}	نارضایتی از تعرفه‌گذاری	تجمع و تحصن
پرستاران یاسوج ^{۱۹}	نارضایتی از تعرفه‌گذاری	تجمع و تحصن
پرستاران شیراز ^{۲۰}	نارضایتی از تعرفه‌گذاری	تجمع و تحصن
بیمارستان سجاد شهریار ^{۲۱}	ناعادلانه بودن تعرفه‌گذاری پرداخت نکردن هزینه لباس کار	تجمع و تحصن
کارورزان پزشکی کرمانشاه ^{۲۲}	تبعیض در دریافتی‌های مزدی	تجمع و تحصن

کارگران صنعتی

صنایع ایران با بحران کاهش فروش دست به گریبان هستند. مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی در دو گزارش فصلی کاهش فروش و رکود در برخی صنایع تولیدی را تأیید کرد.^{۲۳} افزایش هزینه واردات مواد اولیه به دلیل کاهش ارزش برابری ریال، کاهش صادرات، افزایش هزینه انرژی و مهمتر از همه کاهش فروش داخلی (به دلیل کاهش قدرت خرید مزدبگیران متأثر از سرکوب مزدی) و افزایش نرخ تورم برخی از واحدهای تولیدی را به آستانه تعطیلی کشاند.

صاحبان صنایع فولادی که با حمایت دولت توانستند در آغاز سال سرکوب مزدی را بر کارگران تحمیل کنند، در بسیاری از واحدهای تولیدی دستمزد کارگران را با تأخیر پرداخت کردند، کارگران را به کار طولانی‌تر و داشتن ابزار کار بی کیفیت در اختیار کارگران گذاشتند و آنها را از حقوق اولیه محروم کردند. تأخیر در پرداخت حق بیمه کارگران در برخی موارد به محروم ماندن آنها از حق درمان انجامید.

به لحاظ فراوانی، اعتراض کارگران در واحدهای صنعتی و معدنی افزایش چشمگیری داشت. بخش بزرگی از این اعتراض‌ها اما تدافعی بود. بزرگترین اعتراض کارگری در دو واحد فولادی گروه صنعتی ملی فولاد ایران (فولاد اهواز) و ذوب آهن اصفهان شکل گرفت. در ذوب آهن اصفهان طی سال ۳۲۰۲ کارگران دو مرتبه اعتصاب گسترده سازمان دادند. در فولاد اهواز هم اعتراض کارگران به سال ۴۲۰۲ کشیده شد.

- ۱۶ [زمانه](#)، ۱۱ آذر ۱۴۰۲
- ۱۷ [زمانه](#)، ۴ اردیبهشت ۱۴۰۲
- ۱۸ [ایلنا](#)، ۲۸ فروردین ۱۴۰۲
- ۱۹ [عصر دنیا](#)، ۱۶ خرداد ۱۴۰۲
- ۲۰ [ایلنا](#)، ۶ اردیبهشت ۱۴۰۲
- ۲۱ [اتحادیه آزاد کارگران](#)، ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۲
- ۲۲ [اتحادیه آزاد کارگران](#)، ۱۶ خرداد ۱۴۰۲
- ۲۳ [زمانه](#)، ۱۹ شهریور ۱۴۰۲ و [زمانه](#) ۲۱ دی ۱۴۰۲

جدول شماره سه - خلاصه‌ای از مهمترین اعتراض‌های کارگران صنعتی، منهای کارگران نفت و گاز در سال ۲۰۲۳

گروه	مطالبه	شکل اعتراض	توضیح
ذوب آهن اصفهان ^{۲۴}	افزایش حقوق طرح طبقه‌بندی مشاغل رفع نابرابری دستمزد افزایش ایمنی کار تغییر وضعیت قراردادی	تحصن در دو مقطع زمانی	ده‌ها کارگر بازداشت شدند.
مجتمع روی بندرعباس ^{۲۵}	پرداخت دستمزد معوقه بازگشت به کار	تجمع چند روزه	مدیران کارخانه بسیاری از کارگران را بدون پرداخت دستمزد اخراج کردند.
معدن زغال سنگ طبس ^{۲۶}	افزایش دستمزد اجرای طبقه‌بندی رفع نابرابری تغییر وضعیت قراردادی	تحصن در محل کار	
ماشین سازی اراک ^{۲۷}	افزایش دستمزد تغییر وضعیت قراردادی	تحصن در محل کار	
فولاد ایرانیان سیرجان ^{۲۸}	افزایش دستمزد تغییر وضعیت قراردادی رفع نابرابری مزدی	اعتصاب	
معدن چادرمولو ^{۲۹}	افزایش دستمزد رفع نابرابری مزدی اجرای طبقه‌بندی مشاغل	اعتصاب	
مس فلز شهر بابک ^{۳۰}	افزایش دستمزد	اعتصاب شبانه روزی	
نورد لوله اهواز ^{۳۱}	افزایش دستمزد اجرای طرح طبقه‌بندی	اعتصاب	
کارتن ایران ^{۳۲}	افزایش دستمزد کاهش ساعت کار	اعتصاب	
نیشکر هفت‌تپه ^{۳۳}	افزایش دستمزد اجرای طرح طبقه‌بندی	اعتصاب	

- ۲۴ [اتحادیه آزاد کارگران](#)، ۶ اسفند ۱۴۰۱
- ۲۵ [اتحادیه آزاد کارگران](#)، ۲۲ آبان ۱۴۰۲
- ۲۶ همان.
- ۲۷ همان.
- ۲۸ [کرمان نو](#)، ۱۳ بهمن ۱۴۰۱
- ۲۹ همان.
- ۳۰ [رادیو زمانه](#)، ۱۱ بهمن ۱۴۰۱
- ۳۱ [اتحادیه آزاد کارگران](#)، ۶ آذر ۱۴۰۲
- ۳۲ [زمانه](#)، ۲۹ مرداد ۱۴۰۲
- ۳۳ [زمانه](#)، ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۲

اعتراض کارگران از آنچه که در این جدول آمده است، بسیار گسترده‌تر بود. ارگان مجموعه فعالان حقوق بشر در گزارش سالانه شمار تجمع‌های کارگری را ۳۲۰ مورد و اعتصاب‌ها را ۱۱۱ مورد گزارش کرده است.^{۳۴} بخش بزرگی از اعتراض‌ها برای حقوق معوقه بود و بسیاری از آنها هم مربوط به کارگران قراردادی.

کارگران خدمات عمومی

در بخش خدمات عمومی، علاوه بر پرستاران و معلمان، کارگران خدمات شهری، حمل و نقل عمومی درون شهری، حمل و نقل بار جاده‌ای، حمل و نقل ریلی، لوکوموتیورانان مترو شهری و حتی برخی از کارکنان بخش دولتی به وضعیت معیشتی خود معترض شدند.

در بخش خدمات شهری، تأخیر طولانی در پرداخت دستمزد و قراردادهای موقت، که اخراج کارگران را تسهیل کرده است، دو دلیل اصلی شکل‌گیری اعتراض‌ها بود.

کارگران شهرداری بدون تشکل هستند و در بیشتر شهرها با قراردادهای موقت سه ماهه مشغول به کار هستند. زمانه در گزارش‌های فصلی خود تجمع کارگران را در حداقل چهل شهر ثبت کرده است. طولانی‌ترین تأخیر در پرداخت دستمزد در شهرداری سی‌سخت با ۱۳ ماه ثبت شده است.^{۳۵}

راهبران مترو تهران در شیفت شب،^{۳۶} کارگران ابنیه فنی راه‌آهن،^{۳۷} کارگران بخش حمل و نقل،^{۳۸} اتوبوسرانی قزوین،^{۳۹} آتش‌نشانان مشهد،^{۴۰} کارگران آبفا بستک^{۴۱} از دیگر گروه‌های معترض در بخش خدمات عمومی بودند.

در بخش دولتی نیز کارکنان استانداری کرمانشاه، کارمندان بخش دولتی در جهاد کشاورزی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به افزایش کم دستمزد معترض شدند.

معلمان

حکومت به صورت ویژه تشکل‌های صنفی معلمان را هدف سرکوب قرار داده است. تشکل‌های صنفی معلمان در سال ۱۴۰۱ (۲۰۲۲) تحصن‌های زنجیره‌ای را در سراسر ایران سازمان دادند. همزمان با خیزش «زن، زندگی، آزادی» شورای هماهنگی تشکل‌های صنفی معلمان هدف سرکوب شدید قرار گرفت. ده‌ها عضو تشکل‌های صنفی احضار و زندانی شدند. جعفر ابراهیمی و رسول بُدایقی از اردیبهشت ۱۴۰۱ در زندان حبس شده‌اند. وضعیت جسمی جعفر ابراهیمی نگران‌کننده توصیف شده است.

در سال ۲۰۲۳ معلمان در اعتراض به حمله شیمیایی به مدارس عمدتاً دخترانه چند مرتبه تجمع یا تحصن کردند. گستردگی جغرافیایی اعتراض معلمان با توجه به سرکوب گسترده در جریان «خیزش زن، زندگی، آزادی» کاهش چشمگیری یافت. دادگاه‌های انقلاب در استان‌های مختلف معلمان را به دلیل عضویت در تشکل‌های صنفی (که گروه‌های «غیرقانونی» قلمداد شدند) متهم و محکوم کرد. این اقدام را می‌توان اعلام غیررسمی «غیرقانونی» دانستن کانون‌ها و انجمن‌های صنفی معلمان دانست. چندین معلم به دلیل حضور در اعتراض‌های صنفی به صورت دائمی یا موقت از کار اخراج شدند.

هرانا، ۶ دی ۱۴۰۲ ۳۴

خبرنامه کارگری زمانه شماره ۲۷، شماره ۲۶، شماره ۲۵، شماره ۲۴ ۳۵

زمانه، ۱۱ آذر ۱۴۰۲ ۳۶

همان ۳۷

زمانه، ۱۱ آذر ۱۴۰۲ ۳۸

ایلنا، ۷ خرداد ۱۴۰۲ ۳۹

ایسنا، ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۲ ۴۰

زمانه، ۱۳ تیر ۱۴۰۲ ۴۱

جدول شماره چهار- گزیده‌های از سرکوب معلمان در سال ۲۰۲۳

نام	حکم	فعالیت
محمدعلی زحمتکش	اجرای حکم پنج سال حبس	عضو انجمن صنفی معلمان فارس
افشین رزمجویی	اجرای حکم پنج سال حبس	عضو انجمن صنفی معلمان فارس
مزگان باقری ^{۴۲}	اجرای حکم دو سال حبس	عضو انجمن صنفی معلمان فارس
ایرج رهنما	اجرای حکم پنج سال حبس	عضو انجمن صنفی معلمان فارس
غلامرضا غلامی کندازی ^{۴۳}	اجرای حکم پنج سال حبس	عضو انجمن صنفی معلمان فارس
اصغر امیرآزادگان ^{۴۴}	اجرای حکم پنج سال حبس	عضو انجمن صنفی معلمان فارس
احمد علیزاده ^{۴۵}	اجرای حکم حبس ۶ سال	معلم در آبدانان
محمود ملاکی	محکومیت به سه ماه حبس، ۳۵ ضربه شلاق	عضو کانون صنفی معلمان بوشهر
اصغر حاجب	محکومیت به سه ماه حبس، ۳۵ ضربه شلاق	عضو کانون صنفی معلمان بوشهر
محسن عمرانی	محکومیت به سه ماه حبس، ۳۵ ضربه شلاق	عضو کانون صنفی معلمان بوشهر
عبدالرضا امانی فر ^{۴۶}	محکومیت به سه ماه حبس، ۳۵ ضربه شلاق	عضو کانون صنفی معلمان بوشهر
مسعود زینالزاده ^{۴۷}	بازداشت	عضو کانون صنفی معلمان تهران
محمد گراوند ^{۴۸}	بازداشت	معلم اخراج شده
ایرج توبه‌ای‌ها ^{۴۹}	بازداشت	عضو کانون صنفی معلمان نجف‌آباد
محمود صفدری ^{۵۰}	احضار به دادگاه	عضو سازمان معلمان خراسان شمالی
کوکب بدایعی ^{۵۱}	تفتیش منزل و محل کار و ضبط وسایل	عضو کانون صنفی معلمان خوزستان
مسعود زبردستی ^{۵۲}	بازداشت	معلم در فنوج
نوروزعلی رشیدنژاد ^{۵۳}	احضار به دادگاه	معلم در یاسوج
منصوره عرفانیان ^{۵۴}	بازداشت	فعال صنفی معلمان در خراسان
حسن نظریان ^{۵۵}	اخراج از کار	عضو کانون صنفی معلمان گیلان
محمد دارکش ^{۵۶}	اخراج از کار	فعال صنفی معلمان در تهران
مجید رجایی ^{۵۷}	سه ماه انفصال از خدمت	فعال صنفی معلمان در خراسان جنوبی
محمود ملاکی ^{۵۸}	اخراج از کار	عضو کانون صنفی معلمان بوشهر

زمانه، ۲۹ آبان ۱۴۰۲	۴۲
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ، ۱۵ مهر ۱۴۰۲	۴۳
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ، ۲۱ آبان ۱۴۰۲	۴۴
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ، ۱۴ آبان ۱۴۰۲	۴۵
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ، ۱۲ آبان ۱۴۰۲	۴۶
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ، ۷ آبان ۱۴۰۲	۴۷
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ، ۷ آبان ۱۴۰۲	۴۸
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ، ۴ آبان ۱۴۰۲	۴۹
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ، ۱ آبان ۱۴۰۲	۵۰
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ، ۱ آبان ۱۴۰۲	۵۱
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ، ۲۶ مهر ۱۴۰۲	۵۲
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ، ۱۸ مهر ۱۴۰۲	۵۳
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ، ۱۵ مهر ۱۴۰۲	۵۴
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ، ۱۲ مهر ۱۴۰۲	۵۵
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ، ۹ مهر ۱۴۰۲	۵۶
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ، ۷ مهر ۱۴۰۲	۵۷
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان ، ۳ مهر ۱۴۰۲	۵۸

عضو کانون صنفی معلمان تهران	اخراج از کار	جعفر ابراهیمی ^{۵۹}
فعال صنفی معلمان در تهران	اخراج از کار	ابوالفضل رحیمی شاد ^{۶۰}
عضو کانون صنفی معلمان تهران	اخراج از کار	محمد حبیبی ^{۶۱}
عضو کانون صنفی معلمان خوزستان	احضار به دادگاه	سیامک چهارزی ^{۶۲}
عضو انجمن صنفی معلمان خراسان شمالی	احضار به دادگاه	حسین واحدی ^{۶۳}

دامنه سرکوب معلمان گسترده‌تر از فهرست بالا است. ما در [خبرنامه شماره ۲۶](#) فهرست معلمانی را که در آستانه سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ از کار اخراج شدند منتشر کردیم.

- ۲۹ شهریور، محراب فرساد مختاری، معلم در نوشهر، را بازداشت کردند.^{۶۴}
- شیلان یوسفی، معلم در سقز، را به دلیل شرکت در تجمع معلمان با کسر دو گروه شغلی به صورت اجباری بازنشسته کردند.^{۶۵}
- در چهارم تیر، نیروهای امنیتی محمود ملاکی عضو هیئت مدیره کانون صنفی معلمان بوشهر را بازداشت کردند.^{۶۶} او به حکم هیئت رسیدگی به تخلفات اداری به صورت دائم از کار اخراج شد.^{۶۷}
- هیئت نظارت بر تخلفات اداری رحمان عابدینی، لطف‌الله جمشیدی و غلامعلی شهرباری، معلم در استان البرز، را به انفصال موقت از خدمات (اخراج) محکوم کرد.^{۶۸}
- صفیه بسیم، معلم در کرج، را به بازنشستگی اجباری محکوم کردند.^{۶۹}
- الهه صادقی، معلم در استان خراسان شمالی، را با حکم هیئت رسیدگی به تخلفات اداری به دو ماه انفصال از خدمت محکوم کردند.^{۷۰}
- احمد علیزاده، معلم در ابدانان، را به بازنشستگی اجباری با کسر دو گروه شغلی محکوم کردند.^{۷۱}
- دادگاه تجدید نظر این معلم را به سه سال و یک روز زندان محکوم کرد.^{۷۲}
- عزیز قاسمزاده، عضو کانون صنفی معلمان استان گیلان، را که در زندان حبس شده است از کار اخراج کردند.^{۷۳}
- سلیمان عبدی، عضو انجمن صنفی معلمان کردستان- سقز، به هشت ماه حبس و ۷۴ ضربه شلاق محکوم شد. حکم حبس او را به ۱۲۰ ساعت تدریس رایگان در کمیته امداد تبدیل و مجازات شلاق را به مدت دو سال تعلیق کردند.^{۷۴}
- سارا سیاهپوش، عضو کانون صنفی معلمان تهران، با حکم دادگاه انقلاب به شش سال زندان محکوم شد. این حکم در دادگاه تجدیدنظر تأیید شد.^{۷۵} او را به صورت دائم از کار اخراج کردند.^{۷۶}

زمانه، ۴ مهر ۱۴۰۲	۵۹
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۳ مهر ۱۴۰۲	۶۰
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۱ مهر ۱۴۰۲	۶۱
اتحادیه آزاد کارگران، ۷ آبان ۱۴۰۲	۶۲
اتحادیه آزاد کارگران، ۸ آبان ۱۴۰۲	۶۳
زمانه، ۳۱ شهریور ۱۴۰۲	۶۴
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۱ شهریور ۱۴۰۲	۶۵
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۴ تیر ۱۴۰۲	۶۶
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۳۰ مرداد ۱۴۰۲	۶۷
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۷ تیر ۱۴۰۲	۶۸
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۸ تیر ۱۴۰۲	۶۹
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۱۶ تیر ۱۴۰۲	۷۰
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۱۹ تیر ۱۴۰۲	۷۱
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۶ مرداد ۱۴۰۲	۷۲
زمانه، ۷ شهریور ۱۴۰۲	۷۳
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۹ تیر ۱۴۰۲	۷۴
زمانه، ۲۵ تیر ۱۴۰۲	۷۵
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۵ شهریور ۱۴۰۲	۷۶

- فاروق سعیدزاده، معلم و فعال محیط زیست در مریوان، را به حذف رتبه‌بندی، کسر دو گروه شغلی به مدت دو سال و کسر حقوق محکوم کردند.^{۷۷}
- یعقوب محمدی، معلم در آبدانان، به بازنشستگی اجباری محکوم شد.^{۷۸}
- زهرا صیاد دلشاد، فعال صنفی معلمان در بندر انزلی، به بازنشستگی پیش از موعد (اخراج) با تقلیل دو گروه شغلی محکوم شد.^{۷۹}
- لیدا اسماعیلی، فعال صنفی معلمان در استان البرز، را به بازنشستگی پیش از موعد با کسر گروه شغلی محکوم کردند.^{۸۰}
- علیرضا همتی، فعال صنفی معلمان در آبدانان، به سه ماه انفصال از خدمت دولتی محکوم شد.^{۸۱}
- امید افضل‌پور، معلم در چهارمحال و بختیاری، به سه ماه انفصال از خدمت دولتی محکوم شد.^{۸۲}
- رحیم دانیالی، معلم در آبدانان، به سه ماه انفصال از خدمت دولتی محکوم شد.^{۸۳}
- منصوره سرافرا، فعال صنفی معلمان در گیلان، را به بازنشستگی پیش از موعد با کسر حقوق محکوم کردند.^{۸۴}
- اشرف فرهمای، معلم در استان گیلان، به بازنشستگی پیش از موعد با کسر حقوق محکوم شد.^{۸۵}
- محمد سعیدی ابواسحاقی با حکم هیئت رسیدگی به تخلفات اداری به صورت دائم از کار اخراج شد.^{۸۶}
- شیوا عاملی‌راد، عضو انجمن صنفی معلمان کردستان، را به اخراج دائم از کار محکوم کردند.^{۸۷}
- فریبا انامی، فعال صنفی معلمان در گیلان، را به صورت دائم از کار اخراج کردند.^{۸۸}
- بهاره عسکری‌زاده، کنشگر صنفی معلمان در خوزستان، به چهار ماه انفصال از خدمت محکوم شد.^{۸۹}

شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۱۹ تیر ۱۴۰۲	۷۷
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۰ تیر ۱۴۰۲	۷۸
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۱ تیر ۱۴۰۲	۷۹
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۱۸ مرداد ۱۴۰۲	۸۰
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۱۸ مرداد ۱۴۰۲	۸۱
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۱۹ مرداد ۱۴۰۲	۸۲
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۱۹ مرداد ۱۴۰۲	۸۳
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۰ مرداد ۱۴۰۲	۸۴
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۲۳ مرداد ۱۴۰۲	۸۵
شورای هماهنگی تشکلهای صنفی معلمان، ۳۱ مرداد ۱۴۰۲	۸۶
زمانه، ۱ شهریور ۱۴۰۲	۸۷
زمانه، ۱ شهریور ۱۴۰۲	۸۸
زمانه، ۴ شهریور ۱۴۰۲	۸۹

سرکوب

دایره سرکوب حکومتی در ایران بسیار گسترده‌تر شده است. حکومت در سال ۲۰۲۳ حداقل ۷۲۲ تن را اعدام کرد. صدها تن در مناطق مختلف ایران بازداشت شدند. بسیاری از بازداشت شدگان کارگران موقت، فعالان کارگری یا فعالان مدافع حقوق کارگران بودند. برخی از فعالان کارگری به حبس طولانی مدت محکوم شدند.

جدول زیر فشرده‌ای از سرکوب کارگران، معلمان و فعالان کارگری را نشان می‌دهد.

جدول شماره پنج- گزیده‌ای از سرکوب کارگران، معلمان و فعالان کارگری در سال ۲۰۲۳

ردیف	نام	محکومیت
۱	حسن سعیدی- عضو سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی	تأیید حکم حبس ممنوعیت ملاقات
۲	داوود رضوی- عضو سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی	بازداشت ممنوعیت درمان در زندان
۳	عثمان اسماعیلی - فعال کارگری	بازداشت- در زندان حبس است.
۴	کیوان مهتدی - مدافع حقوق کارگران	تأیید حکم شش سال زندان
۵	سمانه اصغری- فعال حقوق کودکان کار	۱۸ سال و ۳ ماه زندان
۶	شعبان محمدی - عضو انجمن صنفی معلمان مریوان	پنج سال زندان
۷	مسعود نیکخواه - عضو انجمن صنفی معلمان مریوان	یک سال حبس
۸	مختار اسدی- عضو انجمن صنفی معلمان سنندج	بازداشت
۹	عزیز قاسمزاده- عضو کانون صنفی معلمان گیلان	یک سال حبس
۱۰	محمود صدیقی‌پور- عضو کانون صنفی معلمان گیلان	یک سال حبس
۱۱	انوش عادل‌پور- عضو کانون صنفی معلمان گیلان	یک سال حبس
۱۲	محمود بهشتی لنگرودی- عضو کانون صنفی معلمان گیلان	احضار به دادگاه
۱۳	حسین رمضان‌پور- عضو کانون صنفی معلمان خراسان شمالی	بازداشت برای اجرای حکم
۱۴	رحمان عابدینی- فعال صنفی معلمان البرز	بازداشت - آزاد شد.
۱۵	محمد صادقی - عضو کانون صنفی فرهنگیان مرکزی	بازداشت - آزاد شد.
۱۶	زینب همزنگ- معلم بازنشسته	بازداشت- در زندان حبس است.
۱۷	نصرت بهشتی- معلم بازنشسته	احضار
۱۸	کمال فکوربان - عضو انجمن صنفی معلمان سنندج	بازداشت- آزاد شد.
۱۹	وریا کریمی- عضو انجمن صنفی معلمان سنندج	بازداشت- آزاد شد.
۲۰	جبار پاکزاد- عضو انجمن صنفی معلمان سنندج	بازداشت- آزاد شد.
۲۱	بهاءالدین ملکی- عضو انجمن صنفی معلمان سنندج	بازداشت- آزاد شد.
۲۲	سیامک صادقی چهارزی- عضو کانون صنفی معلمان خوزستان	احضار به دادگاه
۲۳	پیروز نامی- عضو کانون صنفی معلمان خوزستان	احضار به دادگاه
۲۴	کوکب بداغی- عضو کانون صنفی معلمان خوزستان	انفصال از خدمت احضار به دادگاه
۲۵	محمدعلی زحمتکش- فعال صنفی معلمان فارس	بازداشت - آزاد شد.

۲۶	غلامرضا غلامی کندزی - فعال صنفی معلمان فارس	بازداشت - آزاد شد.
۲۷	صادق سامره‌ایی - فعال صنفی کرمانشاه	بازداشت - آزاد شد.
۲۸	سلیمان عبدی - عضو انجمن صنفی معلمان سقز و زیویه	بازداشت - آزاد شد.
۲۹	مختار اسدی - عضو انجمن صنفی معلمان سنندج	بازداشت - آزاد شد.
۳۰	کامیار فکور - روزنامه‌نگار مدافع حقوق کارگران	تأیید حکم هشت ماه حبس. با گذراندن حبس از زندان آزاد شد.
۳۱	سروناز احمدی - پژوهشگر و فعال حقوق کودکان کار	تأیید حکم سه سال حبس
۳۲	عبدالله رضایی - معلم در هرسین	بازداشت - به قید وثیقه آزاد شد.
۳۴	محمدعلی عربی - معلم در بیجار	بازداشت - به قید وثیقه آزاد شد.
۳۵	محمد فرزنان - معلم در بیجار	بازداشت - به قید وثیقه آزاد شد.
۳۶	سارا سیاهپور - معلم در کرج	به شش سال زندان محکوم شد.
۳۷	فرهاد شیخی - فعال کارگری	بازداشت - در زندان حبس است.
۳۸	مازیار سیدنژاد - فعال کارگری	به سه سال زندان محکوم شد.
۳۹	پیمان سالم - فعال کارگری	به سه سال زندان محکوم شد.
۴۰	احمد علیزاده - معلم در ایلام	به ۱۳ سال زندان محکوم شد.
۴۱	شریفه محمدی - فعال کارگری ^{۹۰}	بازداشت - همچنان بازداشت است.
۴۲	جان محمد احمدی - فعال صنفی فارس ^{۹۱}	بازداشت - آزاد شد.
۴۳	رضا اقدسی - فعال کارگری ^{۹۲}	بازداشت - به دو سال زندان محکوم شد.

- در سال ۲۰۲۳، بسیاری از فعالان کارگری بازداشت و به زندان محکوم شدند.
- ماموران امنیتی حکم زندان آنیسا اسدالهی، مترجم سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران، را اجرا کردند. آنیسا اسدالهی در ارتباط با اعضای سندیکای کارگران شرکت واحد اتوبوسرانی تهران در اردیبهشت ۱۴۰۱ بازداشت و از سوی دادگاه انقلاب تهران به پنج سال زندان محکوم شده است.^{۹۳}
 - ریحانه انصاری‌نژاد، از دیگر فعالان کارگری که در بهار ۱۴۰۱ بازداشت شد، در دادگاه انقلاب تهران به چهار سال زندان و مجازات تکمیلی همچون ممنوعیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی، ممنوعیت خروج از کشور و ممنوعیت عضویت در گروه‌های سیاسی و اجتماعی محکوم شد. وکیل او به رسانه‌ها گفت که رئیس دادگاه انقلاب بدون توجه به دفاعیات او و تنها بر بنیاد گزارش نهادهای امنیتی اقدام به صدور حکم کرده است.^{۹۴} او را در ۲۹ شهریور برای اجرای حکم حبس به زندان احضار کردند.^{۹۵}
 - یونس آزادبر، بازنشسته مخابرات در استان گیلان که ۲۸ تیر ۱۴۰۲ در تجمع بازنشستگان بازداشت شد، از سوی دادگاه انقلاب به محاربه متهم شد. بازنشستگان مخابرات بیش از ۹ ماه است که به

زمانه، ۱۴ آذر ۱۴۰۲	۹۰
زمانه، ۱۸ آذر ۱۴۰۲	۹۱
زمانه، ۱۰ آبان ۱۴۰۲	۹۲
زمانه، ۴ مرداد ۱۴۰۲	۹۳
زمانه، ۵ مرداد ۱۴۰۲	۹۴
زمانه، ۳۱ شهریور ۱۴۰۲	۹۵

- صورت مستمر در خیابان حضور دارند.^{۹۶}
- عثمان اسماعیلی، کارگر در سقز، که آخرین بار در روز جهانی کارگر بازداشت و به قید وثیقه آزاد شده بود، به حکم دادگاه انقلاب سنندج به ۳۹ حبس محکوم شد که ۱۶ ماه آن قابل اجرا است. اسماعیلی در سال ۱۴۰۱ هم یک بار دیگر بازداشت شده بود که در فروردین ۱۴۰۲ به قید وثیقه یک میلیارد تومانی او را به صورت موقت آزاد کردند.^{۹۷}
- کمال کریمی، فعال کارگری در کردستان، به ۹ ماه حبس تعلیقی محکوم شد.^{۹۸}
- شادمان عبدی، فعال کارگری کرد، به سه سال حبس تعلیقی محکوم شد.^{۹۹}
- خبات محمودی، فعال کارگری کرد، به سه سال حبس تعلیقی محکوم شد.^{۱۰۰}
- اقبال شعبانی، فعال کارگری کرد، به دو سال و شش ماه حبس تعلیقی محکوم شد.^{۱۰۱}
- اقبال پیشکاری، فعال کارگری کرد، به ۱۲ ماه حبس تعلیقی محکوم شد.^{۱۰۲}
- عبدالله خیرآبادی، فعال کارگری کرد، به ۲۰ ماه حبس تعلیقی محکوم شد.^{۱۰۳}
- خبات و رامیار دهمدار، فعال کارگری در سنندج، بازداشت شدند.^{۱۰۴}
- فرشته صدیق صفت، فعال حقوق کودک در رشت، را بازداشت کردند.^{۱۰۵}

همچنین علاوه بر بازداشت و صدور احکام قضایی برای فعالان کارگری، اخراج کارگران و نمایندگان کارگران از سوی کارفرمایان هم به عنوان ابزاری برای سرکوب و تحت فشار گذاشتن کارگران استفاده می‌شود.

چهار تن از نمایندگان کارگران بخش فروش بلیت مترو که برای رایزنی در مورد معوقات مزدی کارگران به جلسه‌ای با مدیران شرکت پیمانکار دعوت شده بودند^{۱۰۶} و دو نماینده کارگران شرکت نخ البرز، واقع در شهرک صنعتی البرز قزوین، به دلیل پیگیری مطالبات صنفی کارگران با حکم اخراج (تعلیق از کار) مواجه شدند.^{۱۰۷} در عسلویه نیز شمار زیادی از کارگران به دلیل شرکت در اعتصاب به اخراج تهدید شدند.

دو کارگر شرکت حمل و نقل ریلی رجاء به نام‌های قاسم ممانی و امید جمال به دلیل پیگیری مطالبات صنفی کارکنان، با حکم اخراج (تعلیق از کار) مواجه شدند.^{۱۰۸}

در اهواز نیز دادگاه ۱۷ کارگر فولاد به نام‌های مهدی ولی پور، خالد شریفی، رعید عبیداوی، طارق خلفی، سیدرسول چراگ، نادر حردانی، علی نادری، مهدی نگرآوی، مسعود حیدری، عبدالحسین حمیدی پور، مصطفی عبیاتی، عبدالکریم سیاحی، کاظم حیدری، علی الهی فر، هادی وائل‌ی زاده، حسن جاوید حمودی و غریب حویزآوی به پرداخت جریمه و شلاق محکوم شدند. اجرای حکم شلاق آنها به مدت سه سال به تعلیق درآمده است.^{۱۰۹}

دها کارگر ذوب‌آهن اصفهان را به دلیل اعتصاب بازداشت کردند. در عسلویه نیز پنج کارگر را بازداشت

زمانه، ۱۰ شهریور ۱۴۰۲	۹۶
زمانه، ۷ شهریور ۱۴۰۲	۹۷
زمانه، ۲۷ تیر ۱۴۰۲	۹۸
زمانه، ۲۷ تیر ۱۴۰۲	۹۹
زمانه، ۲۷ تیر ۱۴۰۲	۱۰۰
زمانه، ۲۸ تیر ۱۴۰۲	۱۰۱
زمانه، ۲۸ تیر ۱۴۰۲	۱۰۲
زمانه، ۲۸ تیر ۱۴۰۲	۱۰۳
زمانه، ۲۸ شهریور ۱۴۰۲	۱۰۴
زمانه، ۲۸ شهریور ۱۴۰۲	۱۰۵
اعتماد آنلاین، ۱ اردیبهشت ۱۴۰۲	۱۰۶
ایلنا، ۲۷ اردیبهشت ۱۴۰۲	۱۰۷
دانشجو، ۷ آبان ۱۴۰۲	۱۰۸
زمانه، ۵ مهر ۱۴۰۲	۱۰۹

و یک روز بعد آزاد کردند. در سیمان شمال واقع در استان تهران حداقل پنج کارگر به نام‌های هادی شکاری، میثم ابراهیمی، صمد ابراهیمی، مسعود محمدی و مجتبی نوروزی احضار و بازداشت شدند.^{۱۰}

مهاجران افغانستانی یکی از سخت‌ترین دوره‌ها را در دوران اقامت خود در ایران تجربه می‌کنند. رسانه‌های وابسته به حکومت یا جریان‌های منتقد حکومت، نمایندگان مجلس شورای اسلامی و برخی از مقام‌های ارشد حکومتی با بزرگنمایی آمار افغانستانی‌ها در ایران خواهان اخراج آنها از ایران شده‌اند.

جمهوری اسلامی در تیر ماه دو مهاجر افغانستانی را به اتهام «اقدام تروریستی» شاهچراغ شیراز اعدام کرد.^{۱۱۱} همزمان مقام‌های امنیتی جمهوری اسلامی با نسبت دادن «اقدام‌های تروریستی» به مهاجران بدون ارائه مدارک مستند موجی از نفرت‌پراکنی علیه آنان را با کمک رسانه‌های دولتی ایجاد کردند و به اخراج مهاجران افغانستانی سرعت بخشیدند.

در میبد، از شهرستان‌های استان یزد، پس از درگیری گروهی نوجوانان این شهر که به مرگ یک تن انجامید، گروهی از مردم در محل نماز جمعه خواستار اخراج افغانستانی‌ها از این شهر شدند. شورای تأمین شهرستان میبد ورودی مهمانشهر به بلوار اصلی این شهر را مسدود کرد - مهمانشهر نامی است که حکومت بر اردوگاه‌های اسکان مهاجران نهاده است. گروهی از مردم هم به خانه افغانستانی‌ها حمله کردند.

به دنبال این واقعه مدیرکل امور اتباع و مهاجران خارجی استانداری کرمانشاه گفت که حضور، اقامت، و اشتغال افغانستانی‌ها در ۱۶ استان به طور کلی ممنوع شده است. آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، زنجان، کردستان، کرمانشاه، ایلام، لرستان، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد، گیلان، مازندران، سیستان و بلوچستان، هرمزگان و همدان ۱۶ استان ممنوع برای افغانستانی‌ها هستند.^{۱۱۲} ایران پیش از این نیز سکونت افغانستانی‌ها در برخی شهرها را ممنوع کرده بود.

در مهر ماه نیز در شهر اقبالیه قزوین به خانه افغانستانی‌ها یورش بردند، وسایل آنها را آتش زدند و خواهان اخراج جمعی آنها شدند.^{۱۱۳}

دولت به طور روزافزون شمار بیشتری از مهاجران افغانستانی را بازداشت و اخراج می‌کند. آمار دقیقی از افغانستانی‌های اخراج شده منتشر نمی‌شود اما خبرگزاری‌ها به نقل از مقام‌های نظامی در استان‌های سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی از اخراج بیش از ۴۰۰ هزار افغانستانی در شش ماه نخست سال خبر دادند.^{۱۱۴}

زمانه، ۱۷ تیر ۱۴۰۲	۱۱۱
زمانه، ۱۲ آذر ۱۴۰۲	۱۱۲
زمانه، ۱۴ مهر ۱۴۰۲	۱۱۳
زمانه، ۲۳ آبان ۱۴۰۲	۱۱۴

گسترش فقر در ایران شمار بیشتری از کودکان را از تحصیل باز می‌دارد. نهادهای حکومتی مانند مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی افزایش نرخ کودکان بازمانده از تحصیل را تأیید کردند. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در یک گزارش شمار کودکان کار را معادل ۱۵ درصد جمعیت کل کودکان (کمتر از ۱۸ سال) برآورد کرده است. این گزارش می‌گوید ۱۰ درصد کودکان کار به مدرسه نمی‌روند.^{۱۱۵}

به گفته سوده نجفی عضو شورای اسلامی شهر تهران، شمار کودکان کار خیابان در ایران روز به روز افزایش می‌یابد. خانم نجفی شمار کودکان کار در تهران را ۷۰ هزار نفر اعلام کرد و گفت آنها با آزارهای متعددی روبه‌رو هستند. او ادعا کرد ۸۰ درصد این کودکان ایرانی نیستند.^{۱۱۶}

محمد رضا حیدرهای، سرپرست دفتر امور آسیب‌دیدگان اجتماعی سازمان بهزیستی ایران، در فروردین ۱۴۰۲ از وجود ۱۲۰ هزار کودک کار در ایران خبر داده و گفته بود که ۱۴ هزار و ۵۰۰ تن از این کودکان «شناسایی شدند که حدود ۱۰ هزار و ۵۰۰ نفر از آنها از خدمات سازمان بهزیستی استفاده کردند». او ادعا کرده بود بقیه این کودکان تمایلی برای دریافت خدمات نداشتند.^{۱۱۷}

بحران اقتصادی که به گسترده شدن فقر در ایران انجامیده یک عامل مهم در افزایش شمار کودکان کار است. سرپرست دفتر امور آسیب‌دیدگان بهزیستی، فقر را عمده‌ترین علت حضور کودکان در خیابان برشمرد و گفت: «بسیاری از این کودکان تبعه افغانستان هستند و خانواده آنها هیچ منبع درآمدی ندارد و مجبورند به صورت خانوادگی کار کنند و بابت امرار معاش، درآمدی به دست بیاورند.»^{۱۱۸}

با اینکه قانون کار ایران اشتغال کودکان کمتر از ۱۵ سال را ممنوع می‌داند اما پیمانکاران طرف قرارداد با شهرداری تهران همچنان کودکان را در مشاغل سخت استثمار می‌کنند.^{۱۱۹}

فاطمه دانشور، مدیرعامل موسسه خیریه مهرآفرین، کاهش سن اشتغال کودکان کار و افزایش آنها را پس از بازگشت طالبان به قدرت در افغانستان تأیید کرد. او گفت کودکان ۱۱ تا ۱۲ ساله در کارگاه‌های زیرزمینی و کوره‌های آجرپزی کار می‌کنند. به گفته او کودکان کار با خطر بهره‌کشی جنسی و تصادف در خیابان روبه‌رو هستند و مؤسسه او چند گزارش از آزار جنسی کودکان در خیابان دریافت کرده است.^{۱۲۰}

نرخ بازماندگی از تحصیل دختران بیشتر از پسران است. دولت در ماه‌های پایانی سال ۲۰۲۳ بار دیگر از اجرای طرح جمع‌آوری کودکان کار خبر داد؛ سیاستی که پیش از این به دلیل خشونت نهادهای مسئول علیه کودکان زبان‌بار و نادرست توصیف شده بود.

۱۱۵ تابناک، ۸ مرداد ۱۴۰۲

۱۱۶ زمانه، ۲۱ خرداد ۱۴۰۲

۱۱۷ خیرآنلاین، ۲۸ فروردین ۱۴۰۲

۱۱۸ انتخاب، ۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۲

۱۱۹ ایسنا، ۱۸ اردیبهشت ۱۴۰۲

۱۲۰ هم‌میهن، ۲۲ خرداد ۱۴۰۲

کارگران غیررسمی

آمار مشخصی از شمار کارگرانی که در ادبیات نهادهای حکومتی «غیررسمی» تعریف می‌شوند، وجود ندارد. بر اساس یافته‌های گزارش مرکز آمار درباره اشتغال رسمی و غیررسمی، ۱۳/۵ میلیون نفر از جمعیت ۲۳ میلیون و ۲۶۳ هزار و ۴۷ نفری شاغل در سال ۱۳۹۹ در «مشاغل غیررسمی» کار کرده‌اند، یعنی حدود ۵۸ درصد کل جمعیت شاغل در بنگاه‌هایی کار کرده‌اند که یا فعالیت آن به ثبت نرسیده، یا تعداد کارگرانش کمتر از ۱۰ نفر اعلام شده، یا شغلی داشته‌اند که اساساً مشمول دریافت حقوق و دستمزد نبوده است.^{۱۲۱} خبرگزاری تسنیم در مهر ۱۴۰۲ به نقل از حمید حاجی اسماعیلی، از اعضای مجمع نمایندگان کارگری، نوشت: «پیش‌بینی می‌شود که تقریباً ۶۰ درصد افراد شغل دوم یا سوم را داشته باشند. بحران اقتصادی، تورم، گرانی و مشکلات عدیده در سال‌های اخیر افراد را مجبور کرده تا جهت کسب درآمد مکفی در چندین جا مشغول شوند.»^{۱۲۲}

هادی ابوی، دبیر «کانون عالی انجمن‌های صنفی کارگری»، نیز در آذر ۱۴۰۲ با بیان اینکه دستمزد پاسخگوی معیشت کارگران نیست، گفت که هفتاد درصد کارگران شغل دوم دارند.

کارگران «غیر رسمی» که بدون قرارداد و بیمه در کارگاه‌های کوچک، فروشگاه‌ها، رستوران‌ها و مشاغلی مانند کولبری، سوخت‌بری، شوتی‌گری، باربری و دستفروشی اشتغال دارند با خشونت بیشتری روبرو هستند.

دو گروه کولبران و سوخت‌بران در مناطق مرزی شرق و غرب ایران برای تأمین معاش باید از گذرگاه‌های مرگبار عبور کنند. مرزبانان در ایران کولبران و سوخت‌بران را با شلیک گلوله به قتل می‌رسانند یا مصدوم می‌کنند.

مرزبانان جمهوری اسلامی در سال ۲۰۲۳ حداقل ۱۹ کولبر را با شلیک گلوله کشتند. شمار کولبران جان باخته در این سال ۲۹ نفر بود که دو تن از آنها کودک-کولبر بودند.^{۱۲۳} در همین سال ۲۲۸ کولبر مجروح شدند.

طی سال ۲۰۲۳، دستکم ۲۱۴ سوخت‌بر کشته یا زخمی شدند. ۴۲ تن از سوخت‌بران در این سال بر اثر شلیک ماموران دولتی، تصادف یا آتش‌سوزی مصدوم شدند. علت مصدومیت نزدیک به نیمی از سوخت‌بران (۱۹ تن) شلیک ماموران دولتی بود. ماموران دولتی همچنین ۴۰ سوخت‌بر را با شلیک یا انداختن خارک در مسیر خودروها به قتل رساندند. ۱۳۲ سوخت‌بر دیگر هم بر اثر تصادف و آتش‌سوزی جانشان را از دست دادند.^{۱۲۴}

زمانه، ۱۲ آبان ۱۴۰۰ و گزارش مرکز آمار	۱۲۱
تسنیم، ۲۲ مهر ۱۴۰۲	۱۲۲
زمانه، ۳ بهمن ۱۴۰۲	۱۲۳
زمانه، ۴۱ دی ۱۴۰۲	۱۲۴

نرخ حوادث مرگبار کار در ایران افزایش چشمگیری داشته است. سازمان پزشکی قانونی به عنوان یکی از دو نهاد حکومتی مسئول در اعلام آمار حوادث کار از افزایش حوادث مرگبار در نیمه نخست سال ۱۴۰۲ خبر داد. این سازمان شمار کارگران فوت شده بر اثر حوادث کار در شش ماه نخست سال را ۱۰۷۷ نفر گزارش کرد که ۱۵/۷ درصد در مقایسه شش ماه نخست سال ۱۴۰۱ بیشتر بود.^{۱۳۵}

بر اساس این گزارش، سقوط از بلندی با ۴۹۸ مورد و برخورد با جسم سخت با ۲۴۶ مورد بیشترین فراوانی را در آمار حوادث مرگبار کار داشته‌اند. هر دوی این دو عوامل، از دلایل اصلی مرگ کارگران ساختمانی است. نزدیک به نیمی از حوادث منجر به مرگ در بخش ساختمان‌سازی رخ می‌دهد.

هرانا، ارگان مجموعه فعالان حقوق بشر، هم در گزارش سالانه خود اعلام کرد که دستکم ۱۲۵۲ تن در سوانح کاری کشته شدند و ۴۰۱۸ مورد صدمات جسمی به کارگران در حین کار گزارش شده است.^{۱۳۶}

فصلنامه‌های پیشین

[گزارش ۲۷](#)
[گزارش ۲۶](#)
[گزارش ۲۵](#)
[گزارش ۲۴](#)
[گزارش ۲۳](#)
[گزارش ۲۲](#)
[گزارش ۲۱](#)
[گزارش ۲۰](#)

به صفحه ویژه حقوق کارگران در ایران سر بزنید:

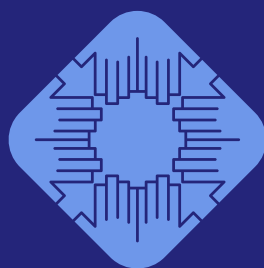
فارسی

<https://www.radiozamaneh.com/labor-rights>

English

<https://en.radiozamaneh.com/labor/>

نظرات خود را با ما در میان بگذارید. برای گزارش‌های آینده چه پیشنهادهایی دارید؟

حقوق کارگران در ایران
بنیاد رسانه‌ای زمانه